

รวมคำบรรยาย

ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๔ ปีการศึกษา ๒๕๖๔ เล่มที่ ๑๕

บทบรรณาธิการ

คำถาม ทายาทตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกกันแต่ไม่ได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือ อย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อทายาท จะถือว่าทรัพย์มรดกของผู้ตายมีการแบ่งปันระหว่าง ทายาทหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๘๑/๒๕๖๔

ขณะที่ ร. ถึงแก่ความตาย ร. มีทั้งทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนั้น มรดกของ ร. ย่อม ตกทอดแก่ทายาทคือโจทก์และ ว. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๙๙ วรรคหนึ่ง และกองมรดกของ ร. ย่อมได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดของ ร. ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๐๐ เช่นนี้แล้ว โจทก์และ ว. จึงต้องรับมรดกของ ร. ไปทั้งสิทธิในทรัพย์สินที่จะตกทอดได้แก่ตนและหน้าที่ในความรับผิดชอบในหนี้ทั้งหลายที่จะต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้กองมรดกของ ร. ด้วย เพียงแต่โจทก์และ ว. ไม่ต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์มรดกที่ตกทอดได้แก่ตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๐๑ แต่โจทก์และ ว. ย่อมสามารถตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกกันเองได้โดยต่างเข้าครอบครองทรัพย์สินเป็นส่วนสัด หรือโดยการขายทรัพย์มรดกแล้วเอาเงินที่ขายได้มาแบ่งกันระหว่างทายาท หรือทำโดยสัญญาได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๕๐

โจทก์และ ว. ตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของ ร. โดย ว. ยกทรัพย์มรดกในส่วนที่ตกทอดแก่ตนให้โจทก์เป็นเจ้าของทรัพย์มรดกของ ร. เพียงผู้เดียว และโจทก์เป็นผู้รับผิดชอบในการชำระหนี้กองมรดกทั้งหมดของ ร. โดย ว. ไม่ต้องรับผิดชอบในการชำระหนี้กองมรดกและไม่เกี่ยวข้องกับทรัพย์มรดกของ ร. ต่อไป ซึ่งข้อตกลงดังกล่าว แม้การที่ ว. ตกลงยกทรัพย์มรดกของ ร. ในส่วนที่ตกทอดแก่ตนให้โจทก์แต่เพียงผู้เดียว มิใช่เป็นการแบ่งปันทรัพย์มรดกของ ร. โดยโจทก์และ ว. ต่างเข้าครอบครองทรัพย์สินเป็นส่วนสัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๕๐ วรรคหนึ่ง แต่ข้อตกลงดังกล่าวมีลักษณะเป็นการแบ่งปันทรัพย์มรดกและหนี้เพื่อระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่ให้เสร็จไปโดยโจทก์และ ว. ต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน และทำให้โจทก์ได้ไปซึ่งสิทธิในการรับทรัพย์มรดกของ ร. ทั้งหมด

ตลอดทั้งหน้าที่และความรับผิดชอบในการชำระหนี้ของมรดกของ ร. ทั้งหมด ส่วน ว. ได้สิทธิไปโดยไม่ต้องร่วมรับผิดชอบในการชำระหนี้ของมรดกของ ร. กับโจทก์ต่อเจ้าหนี้ของมรดกของ ร. แม้ข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกระหว่างโจทก์กับ ว. ดังกล่าวไม่อาจใช้ยันต่อเจ้าหนี้ของมรดกของ ร. ได้ก็ตาม เพราะเจ้าหนี้ของมรดกจะบังคับสิทธิเรียกร้องต่อทายาทคนใดก็ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๓๗ แต่ก็อาจใช้บังคับกันได้ระหว่างคู่สัญญา แต่เมื่อข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกระหว่างโจทก์กับ ว. ไม่ได้ทำหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อโจทก์และ ว. ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบนั้นเป็นสำคัญ จะฟ้องร้องให้บังคับคดีได้ไม่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๕๐ วรรคสอง ดังนั้นข้อตกลงดังกล่าวระหว่างโจทก์กับ ว. จึงไม่มีผลให้โจทก์ได้ไปซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาททั้งสามแปลง และการที่โจทก์ในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนโอนมรดกที่ดินพิพาททั้งสามแปลงให้ ว. นั้น มีผลเป็นเพียงให้ ว. รับโอนมรดกไว้แทนทายาทอื่น แม้อต่อมาเมื่อ ว. ถึงแก่ความตายมีการจดทะเบียนโอนมรดก (ระหว่างจำนอง) ที่ดินพิพาททั้งสามแปลงให้จำเลยทั้งสองก็ตาม แต่จำเลยทั้งสองก็เป็นเพียงผู้สืบสิทธิของ ว. จึงได้สิทธิไปเท่าที่ ว. มีอยู่ในฐานะมีชื่อในโฉนดที่ดินพิพาททั้งสามแปลงแทนทายาทอื่นของ ร. ด้วยเช่นกัน จำเลยทั้งสองจึงไม่ได้ไปซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาททั้งสามแปลง กรณีเช่นนี้ถือได้ว่าทรัพย์มรดกของ ร. ยังไม่มีการแบ่งปันระหว่างโจทก์กับ ว. ดังนั้น ทั้งโจทก์และ ว. ยังคงมีส่วนเท่ากันในกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง ขอบที่จะได้รับส่วนแบ่งเท่ากันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๓๓ และมาตรา ๑๗๔๖ เมื่อที่ดินพิพาททั้งสามแปลงเป็นทรัพย์มรดกของ ร. ที่ยังไม่ได้แบ่งปันระหว่างโจทก์กับ ว. โจทก์จึงไม่ได้รับความเสียหายเป็นการส่วนตัวและไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสองได้

คำถาม ปลอมลายมือชื่อของเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินคนหนึ่งในหนังสือมอบอำนาจแล้วนำไปหลอกลวงเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมอีกคนหนึ่งลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจร่วมไปทำนิติกรรมโอนขายที่ดินเป็นของตนเอง หากมีการจดทะเบียนโอนขายต่อให้แก่บุคคลอื่น และมีการนำที่ดินไปจดทะเบียนจำนองประกันหนี้ ดังนี้ เจ้าของที่ดินกรรมสิทธิ์รวมจะฟ้องให้เพิกถอนนิติกรรมการซื้อขายที่ดินและการจดทะเบียนจำนองได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๒/๒๕๖๔

การจดทะเบียนโอนขายที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลง จำเลยที่ ๑ ให้นำหนังสือมอบอำนาจของโจทก์ทั้งสองเป็นหลักฐานแสดงต่อเจ้าพนักงานที่ดินว่าโจทก์ทั้งสองมอบอำนาจให้จำเลยที่ ๑ มาทำนิติกรรมดังกล่าว เมื่อหนังสือมอบอำนาจของโจทก์ทั้งสองทั้งสองฉบับ จำเลยที่ ๑ ได้ปลอมลายมือชื่อของโจทก์ที่ ๑ ลงในช่องผู้มอบอำนาจ โดยโจทก์ที่ ๑ มิได้รู้เห็นยินยอมด้วย จึงถือได้ว่าหนังสือมอบอำนาจทั้ง ๒ ฉบับ เป็นเอกสารปลอม การที่จำเลยที่ ๑ นำหนังสือมอบอำนาจที่มีลายมือชื่อปลอมของโจทก์ที่ ๑ ไปแสดงต่อโจทก์ที่ ๒ เพื่อหลอกลวงว่า โจทก์ที่ ๑ ได้ลงลายมือชื่อมอบอำนาจให้จำเลยที่ ๑ ไปดำเนินการแก้ไขชื่อโจทก์ที่ ๒ ในโฉนดที่ดินแล้ว เป็นเหตุให้โจทก์ที่ ๒ หลงเชื่อว่าโจทก์ที่ ๑ ได้ลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจจริง เป็นเหตุให้โจทก์ที่ ๒ ลงลายมือชื่อของตนในหนังสือมอบอำนาจดังกล่าวร่วมกับโจทก์ที่ ๑ ให้แก่จำเลยที่ ๑ ไป โดยไม่ปรากฏว่าโจทก์ที่ ๒ รู้เห็นหรือยินยอมให้จำเลยที่ ๑ ให้นำหนังสือมอบอำนาจดังกล่าวไปทำนิติกรรมโอนขายที่ดินพิพาท ดังนี้ แม้โจทก์ที่ ๒ ลงลายมือชื่อของตนในช่องผู้มอบอำนาจร่วมกับลายมือชื่อปลอมของโจทก์ที่ ๑ ก็ไม่มีผล เปลี่ยนแปลงให้หนังสือมอบอำนาจที่เป็นเอกสารปลอมอยู่แต่เดิมกลับมามีผลสมบูรณ์ใช้ได้ตามกฎหมายแต่อย่างใด หนังสือมอบอำนาจที่มีลายมือชื่อปลอมของโจทก์ที่ ๑ ก็ยังคงเป็นเอกสารปลอมอยู่เช่นเดิม เมื่อที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลง เป็นกรรมสิทธิ์รวมของโจทก์ทั้งสอง การทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของเจ้าของรวมจะมีผลผูกพันเจ้าของรวมจะต้องเป็นการทำนิติกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายนิติกรรมนั้นจึงจะมีผลผูกพันผู้ทำนิติกรรม ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานที่ดินทำนิติกรรมจดทะเบียนโอนขายที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลง ของโจทก์ทั้งสองให้แก่จำเลยที่ ๑ ก็เนื่องจากเจ้าพนักงานที่ดินหลงเชื่อว่าหนังสือมอบอำนาจอันเป็นเอกสารปลอม ซึ่งจำเลยที่ ๑ นำไปใช้แสดงเป็นหลักฐานต่อเจ้าพนักงานที่ดินว่า โจทก์ทั้งสองร่วมกันมอบอำนาจให้จำเลยที่ ๑ มาทำนิติกรรมแทน เจ้าพนักงานที่ดินจึงได้ยอมทำนิติกรรมจดทะเบียนโอนขายที่ดินพิพาทของโจทก์ทั้งสองให้แก่จำเลยที่ ๑ ดังนั้น ถือได้ว่านิติกรรมโอนขายที่ดินพิพาทไม่มีผลผูกพันโจทก์ทั้งสอง การที่โจทก์ที่ ๒ ลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจซึ่งเป็นเอกสารปลอมโดยไม่ได้สอบถามโจทก์ที่ ๑ เสียก่อนว่าได้ลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจตามที่จำเลยที่ ๑ นำมาให้โจทก์ที่ ๒

ลงชื่อหรือไม่ และโจทก์ที่ ๒ ลงลายมือชื่อในช่องผู้มอบอำนาจในหนังสือมอบอำนาจที่ยังไม่มีการกรอกข้อความเช่นนี้ จึงยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของโจทก์ทั้งสอง

โจทก์ทั้งสองเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกันในที่ดินพิพาททั้งหมด การที่จำเลยที่ ๑ ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทมาจากโจทก์ทั้งสอง ก็เนื่องมาจากจำเลยที่ ๑ กระทำการปลอมลายมือชื่อของโจทก์ที่ ๑ ลงในหนังสือมอบอำนาจและกรอกข้อความระบุว่า โจทก์ทั้งสองมอบอำนาจให้จำเลยที่ ๑ ทำนิติกรรมจดทะเบียนโอนขายที่ดินดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นเอกสารปลอม ไปจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลง ให้แก่จำเลยที่ ๑ แม้จะได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ตาม แต่เมื่อจำเลยที่ ๑ ไม่ได้รับมอบอำนาจจากโจทก์ทั้งสองให้ดำเนินการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าวแล้ว จำเลยที่ ๑ ย่อมไม่มีสิทธิใด ๆ ในการที่จะจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลง ให้แก่ตัวจำเลยที่ ๑ เอง จำเลยที่ ๑ ย่อมไม่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลงดังกล่าว จำเลยที่ ๑ จึงไม่มีสิทธิที่จะโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลง ให้แก่บุคคลอื่นเช่นเดียวกัน การที่จำเลยที่ ๑ จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ ๔ ก็หาทำให้จำเลยที่ ๔ ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลงไม่ เพราะเมื่อผู้โอนไม่มีสิทธิที่จะโอนให้แก่ผู้รับโอน ผู้รับโอนจะได้สิทธิซึ่งไม่มีอยู่ไม่ได้ ดังนั้น จำเลยที่ ๔ จึงไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลง การที่จำเลยที่ ๔ นำที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลง ไปจดทะเบียนจำนองเป็นประกันหนี้ไว้กับจำเลยที่ ๕ จึงเป็นการกระทำไปโดยไม่มีอำนาจขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๐๕ การจำนองดังกล่าวไม่ผูกพันโจทก์ทั้งสองผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลง แต่อย่างใด แม้จำเลยที่ ๕ จะรับจำนองที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลง จากจำเลยที่ ๔ โดยสุจริต และเสียค่าตอบแทนก็ไม่อาจยกเหตุดังกล่าวขึ้นอ้างยันแก่โจทก์ทั้งสองได้

นายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์

บรรณาธิการ